

G a t w e e f c h u M w i s e s.

Nr. 5. Zettortdeena 31. Januar 1852.

• No Dohbeles.

Ir mehs no sawas draudses gribbam Awischu laffitajeem kahdu finnu laist, ka pee mums tai isgahjuschä 1851mä gaddä irr gahjis.

Dohbeles Latv. drauds.

1) Irr peedfimmuschi	537
Starp scheem: puifischi	277
meitinas	260
dwihnischu pahri	9
nedsihwi	19
ahrlaulibä	16
2) Irr swehtu cestwehtiti	404
Starp scheem: puifischi	277
meitas	127
2) Irr svehtu meelostu baudijuschi .	15924
Starp scheem us flimmibas gultas .	10
4) Irr laulati pahri	152
5) Irr mirruschi	492
Starp scheem:	
wihrischki	236
feewischki	256
behjni	299
ja dauds mas teem peederrigeem warr tizzeht, kas mirruschus peeteikuschi, tad tahdu kas 90 g. wezzi un pahraki	12
ar ahtru nelaimigu nahwi	1
8 gaddu wezs puifitis, kas dihki noslibzis.	

No zitteem notikkumeem itt ihpaschi ar preeku un pateizibu japeeminn, ka wezza gadda gallä muhsu draudse jauna stohla zelta, prohti no Pokkaises zeeniga lunga paschä Pokkaises muischä. Lai tas schehligs debbesu tehws, kam par gohdu ta irr eezelta, to svehti ar bagga-teem augleem! Gruhtä gaddä schi stohla zeh-lufsees, tadeht esfakums arti gan mas, jo pahr 10 behrneem pahri gan nefalassisees scho gadd. Kad tikat pee schi masa pulzina ta labba fehla dihgtu un augtotohs, ir tad jau ar firdspreeku to Kungu gribbam flaweht.

Behrses basnizas - stohlä, kas aispehrnajä gaddä zaur stohlmeistera aiseefchanu bija ap-stahjusi, schi isgahjuschä ruddeni atkal no jauna eegrohsita. Rabbi mahzihts stohlmeisteris no muhsu paschu draudses tur eezelts. Gan schi stohlä wairak to behrniu effam gaidijuschi, ne ka deemschehl warrejam lihds schim fagaaidiht. Us 40 behrneem ta stohla eetaisita un 21 til-falassijuschees. Woi nu tas gruhtais gads laudis eebaidijis, jeb woi to behrnu stohlefchanu pat til waijadfigu leetu ne turr, to ar laiku gan redsefim. Mums rahdahs, ka gruh-tös gaddös, kad Deewos tas Kungs muhs mahza,zik mas drohschibas tai zerribai us nih-zigahm leetahm, laudim waijadsetu jo staidri atsiht, ka behrneem irr nesuhdama manta jagaha. Ja buhtu gan papilnam tahdi, kam ir gruhtakä gaddä spekta ne truhkst sawus behrnus stohlä laist. Bet ta jau eet pasaule; lihds tilkai fahk kleegt, ka gads essohts gruhts, tad arri tahdi atraujahs atpakkat, kas truh-kumu wehl naw redsefuschi.

Lai Deewos dohd, ka muhsu lautiai ir schinni sapraschanä augtin pee-augtu! Gan pee tah-deem, kas paschi stohleti, to warr atraft, ka tee saweem behrneem labbu stohlu tik lab par waijadfigu leetu turr, ka pahrtikschana un ap-gehrbu. Kad nahks tas laiks, kur wissi wez-zaki tahdu prahtu turiehs.

C. W. B.

• No Sallas muischas.

Pirmu sohli pahr jauna gadda fleegsni zeh-lufchi ne gribbam kawtees, arri zittahm Lat-wieschu draudsehmi mihlä Kursemmité dauds labbas deenas suhtih un tahm paschahim Deewa svehtibu un wissadu labklahschana atwehleht. Ta nu ar peenahlamu gohdu to wezzu gaddu ka kahdu firmgalwi, kas sawas deenas nostai-

gajis, sawu darbu pabeidsis, us duffeschanas weetu effam pawaddijuschi, tam nelaikim par wissahm tahn labbahm mahzibahm pateikdami, ar kurrähm muhs wissus pahrmahzijis, daschu aismigguschu usmohdinajis, daschu kuhtru pastubbinajis. Lai wezzais sawä laika-fahrkä weegli dufs, tomehr wiana peemiana lai salldama muhsu firdis salto un muhsu dohmas us to lohka, ka dsihwibas frezzite ar teem gaddeem degdama nodegg, un ka zilweka kahja ar katu gaddu fohti klahkti pee pascha kappa rohbescheem zelt.

Pawaddihts gads daschu Deewa svehtibu wissai Sallas muischas basnizas-draudsei irr atfneedsis, un muhsu widdus ne warr wiss ar zittem Kursemmes stuhreem to paschu ka itt siltu gaddu norah. Ta rasne pee lauka augleem gan tik labbi ne isdewahs, ka preezigi bijam zerrejuschi, tomehr warrefim istikt, ja paschi tikkai to graffi finnasim walteht. Lohpu ehdamais arri truhftin ne peetruhks, tikkai ar to filtumu mums lauzineekeem, kam gan trekna semme, bet lohti wahji meschi un stihwi mescha-fargi, scho brihd scha un ta klahjahs. Gan bijam zerrejuschi, ka jaunais gads leddus-tiltu pahr uppehm zeltu, un baltu kashoku un farkanu waigu walkatu, tomehr puifis labbu laizinu flinks bija, un tam pascham labbaki patike ar pelleku mehteliti apkahrt staigah. Scho brihd gan puisti peenahkahs usteikt, jo ilgaki jau ka diwas neddekas mums stipru fallu un fneegas-fahrtiau irr dahwanajis. Kaut tikkai — grohsigs buhdams — muhs ne pee krahptu un ar dubleem preefsch laika atkal faswas baltas drehbes ne apkahfitu. Tomehr lai arri gaifa labbu brihdi pee zetta laika turretohs, mums nabbadischeem tatshu fweedri pillehs jo beesi, un sirgi paliks jo wahji, eekam sawu paggaliti no teem tahkeem mescheem eespehfi pahrwest, kurrös mums zirtums irr pessihmehts. Gan mums lauzineekeem patiletohs jums meschineekeem mihschanu peeteikt — nemmeet lauka stuhri, dohdeet weetä mescha mallu! — Sché rohka! — ahre! — Kalabb tik bailigi atkahpjatees? — Litsim seedus klah! —

Katris wifslabbaki sinn, kurrä weetä sahbaks speesch, — un dascham, kas ruddeni kweefchus pahrdewis, seemas laika sohbi tribz. — Ka dsirdam, dasch labs faimneeks kaiminu draudse jaw krahfni ar falmeem irr kurrinajis.

Ihpaschi basnizas-notikkumi muhsu draudse newa notikkuschi. Deewam schehl wehl jums to sianu ne warram laist, ka pee muhsu jauna leela stohlas namma furstenis kuhpjoht, — taifnibu falkoht, — grunts-akmins wehl newa usmeklehts. Gan zerram, ka tas wahrods arri te sawä laika peepildisees: „kas fohtös brauz drohschi brauz.“ Tatshu ne effam pasudduschi; to mahzibu sinnam wehrä likt: „kam dahl deris truhft, lai tas to timpu mihs.“ Ta arri sawas diwas masakas stohlas lohti mihlejam un zeenijam, kurräs divi tizzigi stohlmeisteri Wolfs un Forstmanns sawu ammatu pareisi apkohpj, un kurräs ruhmes deht tikkai libds 50 stohlas behrnus warram uskaemt. Gan mahzitajam allashin firds fahp labbu pulzian atraidoht, kas wehl stohlas sihmi nahk isluhgties. Lai Deewa muhsu luhgschanu parkausa un mums atwohl, ka jaw nahkoscä gadda jums sianu no muhsu jauna stohlas namma spehtum laist.

Zenu wehl beidsoht jums, mihteem tizzibas bee dreem, ihsu sianu dohdam par muhsu zittahm draudses-leetahm.

	1851.	Sallas muischas basn. dr.
1) irr peedsimmuschi	147	
starp scheem: puishi	77	
meitinas	70	
nedishwi	1	
ahrlaulibä	5	
2) irr jaunekti eeswehtiti	102	
3) irr pahri laulati	73	
(38 pahri wairak ka 1850ta gaddä)		
4) pee svehta meelasta bijuschi	5650	
5) ir mitruschi	109	
starp scheem: wihrischki	67	
feewischki	42	
Lai Deewa muhs wissus schinni gaddä pilnigi svehti ar sawu svehtibu zaar Jesu Kristu.		
20ta Januar 1852.		R-n,

No Latweeschu wezzeem Kalendereem.

Kad nummuri 49 scho lappiu no pehrna gadda pahr daschadu leetu krahjumu tappe minnehts, ko augsti mahziti fungi Selgawā Steffenhagen funga nammā eelsch dauds leeleem kambareem un istabahm jauki pakahrtam islikkuschi, kurrus arri mums wehle apluhkoht, kad tur ee-eimam; un to ne warr tē ihfumā ne mas isteikt, kas tur irr redsams, un tu pats tur, mihtais lassitajs, eegahjis kā apmuldis stahwetū, ja tee zeenijami fungi, kas tewi tur ewedd, ne isskahsttu par katu tur redsamuleetu no wissadahm surtehm; tad tanni nummersi arri tappe luhgts, lai no wezzeem Kalendereem, ta 1763, 1765, 1766, 1768, 1769, 1770, 1771, 1776, 1777, 1779, 1786, 1796 un 1797 gadda, ja kam tahdas wehl wesselas kur buhtu paslehpuschees, par makſu jeb par luhgschanu nosuhta un ar tahm tohs truhkumus ispilda. Tahdai luhgschanai ar preeku paklaufidams jaw no teem diwi Kalenderus, 1796 un 1797, efmu ar raddis un pebz nosuhfischanas aolizzis, lihds tikai kas us Selgawu brauks, tur nodoht, lai gohda-weetā stahw.

Es alminnohs, ka es preekſch wairak kā 10 gaddeem weenu ittin wezzu Kalenderuredseju, prohteet no ta gadda 1758, kurre to laiku dsibwodams Kursischu mahzitajs, Krüger wahrdā, bija farakſtijis un lizzis drilkeht. Bet tas wehl ne bija tas pirmais Kalenders, jo tanni tappē wehl no pehrena 1757ta gadda minnehts, ka to tee taudis ar patikſchanu effoht usnahmuschi. Ittin mohdigs wihrisch tas bija; kahde ka tas mannim newa rohkā, kā arr tahdu wezzu laiku peemianu muhsu zeenijamu Kursemmes Museium ne warru apdah-winaht. Bet ruhpeschobs wehl, jelle no teem zitteem, kas wehl truhſt, kahdus usmekleht un ar preeku tur nosuhtiht.

Tannis peelikumōs to diwu Kalenderu atrohnabs: 1796 gadda: Pamahzischana no ne-prahtigas ahrſteschanas fargatees. Zittas labbas mahzibas: 1) Spradſchus isdeldeht; 2) maiſi fmekligu un spehzigu darriht; 3) fa-

fmakkuscheem milteem to nelabbu fmakku at-nemt. Un tad wehl: Latwisku grahmatas, ko par naudu Selgawā ne-eefetas warr dabbuht. 1797 gadda: No Pehterburgas pilſata. Pal-deewos Deewam, kā Kursemme dsihwojam. Un Latwisku grahmatas, ko par naudu Selgawā dabbuht warr.

M. B.

• Wezs gohdigs firmgalvis faweeem behrneem stahſtija tā:

Tanni draudſe, kur mans jaw fenn pee Deewa aissgahjis tehws dsihwoja, bij weens semneeks, kas to besdeewigu eeraddumu bij usnahmis, gandrihs pee katraas leetas Deewa siwehtu wahrdou peemineht un breefmigi nodeerwateres; wisswairak tahdu nolahdeschanas wahrdou dsirdeja no winna muttes: "Pee Deewa, ja tas naw teess, tad lai es traks paleku!" — Zik mans tehws, kas winnā kaimisch bij, winnā luhdse un mihtigi pamahzija, lai tahdu besdeewigu eraſchu pamett, tatschu ne ko ne paspehje. Winsch palikke tas wezs grezineeks, kā bijis. Dach gads aissgahje tahdā buhſchanā, bet Deewa winnā wehl zeete sawā leelā pazeetibā. Beidoht tomeht winna mehrs pilns bij, Deewa lehnprahiba un schehlastiba bij pagallam; winsch palikke sawā ne-atgreestā un niknā prahṭā, kamehr teefham notikke, ko pats tik dauds reif bij fazzijis, — winsch palikke pateeſi traks un ar breefmigu nahwi irr bei-dſees! — Tas notikke tā: Winna pascha kakke no trakka funna bij kohsta, bes ka to kas sin-naja; kakke palikke trakka, un kad tas semneeks ar sawu meitu winnai garram gahje, kakke pebz tahs meitas fitte, un arri bischke eeplehſe to tehwu. Pee tahs meitas ta wahts leela bij, un tapebz to isgreese, un ta meita bij glahbta. Bet tehwa waina tahda masa lik-kaſhs, ka neweens to wairs wehrā ne nehme — tomehr arri pee winna pebz ne zik deenahm trakums zehlahs, un winsch breefmigas sah-peſ ſeete. Mans tehws nu winnā ik deenās apmelleja un ar winnā Deewu luhdse. Pee

leelas gultas ar kehdi bij peflehgts, ko wisch gribbeja faraut, kad trakkums nahze. Kad jaw to stundu mannijs, katru luhdse, lai far-gahs, ka to ne eekohdoht. Wehl puifis buhdams scho breefmiigu notikkumu pats esmu redsejis. Breefmiigas bij winna mohkas, breefmiig eeraudsigt katram; pehz trim woi tscheträhm mohku-deenahm winsch sawu nabbagu dsh-wibu pabeidse!

„Tahdu pafchu behdu notikkumu,” stahstija, tas pats firmgalvis fawem behrneem, „es tapat esmu pedsihwojis pee zitta kahda sem-neeka muhsfu pagastā, kas pee fawas laukulohpschanas arri pahrleku us sirgu-andeleschanu dewahs, un zaur to ismahzijahs neganti lahdeht. Winna wahrds allasch bij: „ja tas naw teefs, tad lai es als paleeku!” — Pee winna tilpat wiffas pamahzifchanas bij wehjā. Bet kas notikke? Kad ta bes atgreeschanas daschu gaddu bij nodishwojis, tad patteesi palikke als, un mekleja, kas winna pee rohkas maddija. Tahdās behdās winna daschu brihd esmu apmeklejis. Winsch palikke als libds nahwes-deenas.”

„Tanni garrā muhschā, ko Deewā man pefchlihris,” tas wezzais fawem behrneem stahstija, „man arri tilkahs, kahdus gaddus fadsihwoht ar kahdu ammatneku eefsch felta un sudraba leetahm, kas fawā darbā gan labbi bij ismahzijees, bet — ar to jaw bij ar meeru! Lepns un uspuhsts fawā prahā, un pats preefsch Deewā taisnodamees it kā tas vari-seeris Ewangeliūmā, dohmaja, ka winnam Peftitaja ne mas ne waijagoht, un allasch negohdigas un besdeerwigas runnas par fwehtahm leetahm mutte turreja, wisswairak par Jesu. Winsch jo deenas jo wairak tahdā grehzigā buhschanā estiprinajahs, ka daschi no winna wezzem beedreem winnu astahje, tapetz, ka tahdu besdeeribū wairak ne gribbeja dsirdeht. Winsch bij prezzehts, bet dasch gadis aigahje, un winnam ne bij nekahda behrna.

Tad nu winnam gan beidscht behrns pefsimme, bet deemschehl, tehwa preeks bij behdu preeks, tas dehls bij — ne prahs. — Za bij Deewā pahrmahzifchana, bet pafchu scho pahrmahzifchanu winsch ne ko ne behdaja un palikke pee sawahm besdeewigahm runnahm. Tad Deewā winnu wehl gruhtaki pefmekleja. Prohti pee mehles — pee ta pafcha lohzekta, ar ko wisch tik lohti bij grehkojis — winnam ehdajs pefittahs, un ilgi un geuhit bij jazeesch, kamehr nomirris ar leelahm mohkam. Woi tahdās behdās mahzijees Deewā mekleht, man finna naw nahkuse.”

Mannā turwumā faimneeks dshwoja,” at-fal zittu reif firmgalvis stahstija, „kas ne muhscham ne bij ar meeru ar to, ko Deewā winnam pefchlihre. Kahdā deenā winsch pat-labban sawu seenu gribbeja eewest, kad pehr-kons usnajze ar breefmiigu leetu. Seens zaur zaurim tappe slapsch un palikke laukā. Zits gan buhtu runnajis ar Sjabu: „Das Kungs irr dewis, tas Kungs irr nehmis, ta Kunga wahrds lai irr flawehts.” — Bet schis lam-moja, lahdeht, un pazehle sawu dafschu prett debbesim, ta ka gribbott Deewam draudeht. Tik ko wisch to bij darrjis, paddebelschi fchlihrah, weens sibbins wiffu apgaifmoja, un kad tas faimneeks usflattijahs, winna mahjas stahweja gaifchās leefmās. Welti to ugguni gribbeja dshifinaht, mahjas nodegge libds pafchu semmi, bet wiffas zittas ehkas palikke dshwas!”

— 5.

Sinna par jaunu grahmatu.

Pee J. W. Steffenhagen un dehla Tselgamā wari dabbuh:

See trihs pehdigi spreddiki, ko no fawas mihi-las tehwu draudses Kursemme fchirkidamees winnas basnizas fazzija W. Hill-ner, taggad wezzakajs mahzitajs pee Rihgas Tahna basnizas. Maksa 10 kap. f.